

Utbildningsinspektion i Fjällängsskolan

Förskoleklass

Grundskola årskurs 1–5

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Fjällängsskolan den 19 mars 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans uppföljningssystem fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen. I granskningen behandlas även skolans arbete med att främja elevernas lärande, kunskapsuppdraget, och att överföra grundläggande värden, demokratiuppdraget. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet.

Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om cirka tre år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Fjällängsskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Fjällängsskolan intervjuades rektorerna, representanter för undervisande personal, elevhälsoteam inklusive specialpedagog, skolpsykolog, skolkurator och skolsköterska samt ett urval av elever i årskurs 5. Inspektörerna besökte även verksamheten i förskoleklass och lektioner i årskurserna 1–5. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i rektorsområdet och skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan

Fjällängsskolan	Antal barn/elever
Förskoleverksamhet	159
Skolbarnsomsorg	103
Förskoleklass	23
Grundskola	172
Obligatorisk särskola	1

Fjällängsskolan ligger ca 5 km söder om Östersund i området Fjällmon. Skolan, som byggdes 1982, ligger mitt i ett bostadsområde. Byggnaden är i ett plan och är anpassad efter den arbetslagsorganisation som råder vid skolan. Eleverna är indelade i tre olika spår. Varje spår har sitt eget hemvist. I varje sådant hemvist arbetar man i två eller tre åldersintegrerade grupper från förskoleklass till årskurs 5. I varje hemvist har de olika grupperna eget klassrum och två grupprum till sitt förfogande. Grupperna delas ibland i nivå- eller åldershomogena grupper, företrädesvis i matematik och engelska men även delvis i svenska. Temaarbete förekommer på olika sätt i respektive grupp eller i hela hemvistet under vissa perioder. I lokalerna bedrivs också skolbarnsomsorg och öppen fritidsverksamhet på eftermiddagarna. Varje hemvist förfogar över sin egen budget.

Helhetsbedömning

Kunskaper

Enligt skolans egen statistik visar resultaten av de nationella ämnesproven i engelska, svenska och matematik att en relativt stor andel av eleverna inte når målen för årskurs 5 i dessa ämnen. Skolan har uppmärksammat detta och har också initierat ett arbete för att analysera och följa upp orsakerna. Inspektörerna bedömer att detta är ett angeläget förbättringsområde för skolan. Dessutom måste skolan även mer systematiskt dokumentera, följa upp och analysera elevernas kunskapsutveckling också i de övriga ämnena. År 2006 kunde skolans alla elever läsa tillfredsställande inför tredje skolåret. I ett av hemvisten läggs också stor vikt vid att utveckla elevers matematiska tänkande i de lägre årskurserna och, enligt personalen, har här också elevernas tilltro till sitt eget tänkande och sin egen förmåga stärkts.

Eleverna har i varierande grad kunskap om de mål som styr utbildningen. Situationen är olika beroende på vilket hemvist eleven tillhör och kan också vara beroende av undervisande lärare. Kunskap om målen är en förutsättning för att eleverna ska kunna vara med och utöva inflytande över sin egen utbildning. Därför bedömer inspektörerna att skolan bör arbeta för att eleverna utvecklar sina kunskaper om de mål som styr utbildningen samt även att eleverna görs mer delaktiga i utbildningens innehåll och utformning. Eleverna bör också i högre grad göras delaktiga i utvärderingen av undervisningen.

Verksamheten för barn i förskoleklasserna är delvis integrerad med undervisningen för elever i årskurserna 1 och 2. Inspektörernas bedömning är att verksamheten är anpassad efter barnen. Skolans verksamhet och undervisning anpassas överlag till elevernas olika behov, men inspektörerna konstaterar att skolan ännu inte har framåtsyftande individuella utvecklingsplaner för alla elever, vilket bedöms vara en brist.

Det är också inspektörernas bedömning att skolan har rutiner för att uppmärksamma och ge stöd till elever i behov av särskilt stöd. Åtgärdsprogram utarbetas för dessa elever och elevens vårdnadshavare erbjuds möjlighet att delta i utarbetandet. Skolans specialpedagog är knuten till elevhälsoteamet, där också rektorerna ingår. Fram till december 2006 hade skolan tillgång till en resursgrupp bestående av tre lärare med lång erfarenhet och kompetens inom läsinlärning. Idag finns endast en av dessa kvar, beroende på pensionsavgångar. Personalen befarar att detta kan få konsekvenser för skolans sätt att tillgodose behovet av särskilt stöd.

Skolan bör utveckla sitt arbete för att bättre kunna utvärdera och följa upp elevernas lärande framför allt i de högre åldrarna och i detta arbete också involvera eleverna för att utveckla deras förmåga att själva bedöma sina resultat. Även om skolan har avsatt tid för bland annat utvärdering varje vecka i så kallade lärmöten är det inspektörernas bedömning att lärarna i högre grad bör diskutera och samverka kring grunderna för utvärdering och bedömning.

Utvecklingssamtal hålls varje termin med elever och deras vårdnadshavare. I övrigt hålls kontakt med hemmen via daglig kontakt, veckobrev, föräldramöten, föräldraråd och vid olika föräldraträffar när elevers arbeten presenteras

Normer och värden

Skolans arbete med värdegrundsfrågor har resulterat i att eleverna trivs och känner sig trygga på sin skola. Det råder ett positivt arbetsklimat och stämningen mellan elever och mellan elever och vuxna är god. Skolan har tagit fram ordningsregler, som är förankrade hos elever och personal på skolan. Helhetssynen på eleverna betonas vid skolan och därför bedrivs skolverksamheten och skolbarnsomsorgen med samma vuxna och i samma lokaler hela dagen.

Skolan har under innevarande läsår och i samarbete med elever och föräldraråd tagit fram en likabehandlingsplan. Inspektörerna kan konstatera att planen syftar till att främja barns och elevers lika rättigheter. I planen framgår också datum för uppföljningsmöten och en notering om att planen ska utvärderas och revideras inför varje läsår av skolans likabehandlingsgrupp. Skolans likabehandlingsplan är genomarbetad och väl förankrad, men inspektörernas bedömning är att den också bör kompletteras med en kartläggning av verksamhetens behov som utgångspunkt för planerade åtgärder under det kommande året.

Inspektörernas bedömning är att det vid Fjällängsskolan bedrivs ett aktivt värdegrundsarbete som också visar goda resultat i umgängesklimatet vid skolan.

Ledning och kvalitetsarbete

I respektive hemvist arbetar personalen i arbetslag i åldersintegrerade grupper. Indelningen av elever i grupper utgår ifrån pedagogernas kunskaper om eleverna. Skolan anstränger sig för att hålla nere antalet elever i varje grupp och i de flesta grupper finns flera vuxna med olika pedagogisk utbildning och kompetens. Personalen har i hög utsträckning utbildning för den verksamhet de bedriver.

Skolan har två rektorer. Den ene ansvarar för ett hemvist och två förskolor medan den andra ansvarar för två hemvisten och en förskola. Ansvarsfördelningen bidrar till att rektorn överlag kan följa barnen/eleverna från förskola till årskurs 5. Den ena rektorn har lång erfarenhet som biträdande rektor vid skolan och har genomgått statlig rektorsutbildning. Den andre rektorn har lång erfarenhet som enhetschef över förskoleverksamheten och genomgår nu den statliga rektorsutbildningen. Båda är förtrodda med det dagliga arbetet och har insikter i de lagar och förord-

ningar som styr verksamheterna. Fördelningen av ansvarsområden mellan rektorerna kan dock innebära en viss otydlighet för föräldrar och allmänhet om vem som ansvarar för vad. Det finns också en tendens vid skolan att organisationen i tre olika hemvisten bidrar till utveckla olika kulturer och kan komma att bilda tre olika skolor inom skolan. Detta i sig bör inte vara av ondo, men det är ändå viktigt att arbeta för att arbetslagen för diskussioner och drar lärdom av varandras goda erfarenheter för att utveckla verksamheten.

Inspektionen visar att eleverna inte får förutsättningar att nå målen för årskurs 5 i ämnet hem- och konsumentkunskap. Detta på grund av att skolan inte tycker sig kunna tillgodose behovet av lämpliga lokaler. Planer finns på att delvis förlägga undervisningen vid den närliggande 6–9-skolan, men som läget ser ut idag måste inspektörerna bedöma detta som en brist. Skolan bör också i samverkan med mottagande 6–9-skolor samordna sin timplan för att försäkra sig om att eleverna får sin garanterade undervisningstid i alla ämnen. Skolan tar ut avgifter för elevernas deltagande i utflykter och andra aktiviteter under friluftsdagar och dylikt, vilket inte kan anses vara förenligt med lagstiftningen.

Skolans arbetsplan bör förtydligas och i högre grad användas som styrande för verksamheten och också tydligare kopplas till de nationella målen. Skolan har en kvalitetsredovisning som utvärderar verksamheten mot egna prioriterade mål och utvecklingsområden, men också mot barn- och utbildningsnämndens prioriterade mål. Det är dock inspektörernas bedömning att kopplingen till de nationella målen bör framgå tydligare och att de slutsatser som dras i kvalitetsredovisningen också bör leda till en årlig revidering av skolans arbetsplan. Kopplingen mellan arbetsplan och kvalitetsredovisning bör således vara tydligare. Kvalitetsredovisningen ska utvärdera verksamheten mot de nationella målen, men också fungera framåtsyftande och ligga till grund för verksamhetsplanering och utvecklingsinsatser för det kommande läsåret. Inspektörerna ser att det finns goda ambitioner men bedömer ändå att Fjällängsskolan bör arbeta för att förbättra sitt kvalitetsarbete och se till att kvalitetsredovisningen även kopplas till de nationella målen. Skolan bör också arbeta för att göra kvalitetsredovisningen till ett levande dokument bland skolans intressenter.

Brister som måste åtgärdas och förbättringsbehov

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör ingen systematisk uppföljning, utvärdering och analys av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Eleverna ges inte möjlighet att nå målen för årskurs 5 i ämnet hem- och konsumentkunskap (2 kap. 6 § grundskoleförordningen).
- Skolan upprättar inte individuella utvecklingsplaner för alla elever (7 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Skolans kvalitetsredovisning motsvarar inte förordningens krav (1 § och 3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Skolans arbetsplan bör tydliggöras och bli mer styrande för skolans verksamhet.
- Elevernas kännedom om målen och deras inflytande över sin utbildning bör öka.

- Skolan kan i högre utsträckning bidra till att skapa forum för diskussion och samverkan kring utvärdering och bedömning.
- Skolans och lärarnas utvärdering av undervisningen tillsammans med eleverna bör utvecklas.
- Skolans arbete med likabehandlingsplanen bör förbättras.
- Skolan bör i högre grad samordna sin timplan med mottagande 6–9-skolor för att försäkra sig om att eleverna får ut sin garanterade undervisningstid.
- Skolans kvalitetsarbete måste utvecklas och tydligare kopplas till de nationella målen. Skolan bör också arbeta för att kvalitetsredovisningen ska bli ett levande dokument i verksamheten.

Bedömningar

Kunskaper

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Inspektörerna granskar om utbildningen ger kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Vidare granskas vilka förutsättningar kommun och skola ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inspektionen bedömer här Resultat på nationella prov Differenser mellan klasser/-skolor Könsrelaterade skillnader	Bedömning Skolan satsar på tidig läsinlärning och utveckling av elevernas matematiska tänkande i de lägre årskurserna. En relativt hög andel av eleverna uppnår dock inte godkända resultat på de nationella ämnesproven i årskurs 5 år 2006. Skolan har initierat ett arbete för att analysera och följa upp orsakerna till detta.
---	---

1.2 Genomförande av utbildningen

Inspektionen bedömer här Utgångspunkt i uppdraget Utrymme för olika kunskapsformer Elevernas ansvar och inflytande Samverkan	Bedömning Skolan lyckas väl i sitt genomförande av utbildningen, men verksamheten bör ses över avseende: <i>Elevernas ansvar och inflytande</i> Enligt läroplanen ska de demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig omfatta alla elever i skolan. Skolan ska arbeta för att ge eleverna inflytande så att de kan ta ansvar över det egna lärandet samt klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har. Eleverna vid Fjällängsskolan har i varierande grad kunskap om de mål som styr utbildningen. Situationen är olika beroende på vilket hemvist eleven tillhör och kan också vara beroende av undervisande lärare. Kunskap om målen är en förutsättning för att eleverna ska kunna vara med och utöva inflytande över sin egen utbildning. Fjällängsskolan bör arbeta för att eleverna utvecklar sina kunskaper om de mål som styr utbildningen samt även att eleverna görs mer delaktiga i utbildningens innehåll och utformning.
---	--

1.3 Anpassning av verksamheten och särskilt stöd

Inspektionen bedömer här Individanpassning av läran- det Särskilt stöd och åtgärdspro- gram	Bedömning Skolan svarar mot författningarnas krav när det gäller anpassning av verksamheten och särskilt stöd, förutom avseende: <i>Individanpassning av lärandet</i> Enligt grundskoleförordningen ska en framåtsyftande individuell utvecklingsplan utarbetas för varje elev. Där ska framgå vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Fjällängsskolan har inte ännu utarbetat sådana framåtsyftande individuella utvecklingsplaner för alla elever i enlighet med de krav som ställs i grundskoleförordningen.
---	--

1.4 Kunskapsuppföljning och kommunikation av resultat

Inspektionen bedömer här Uppföljning av elevers kun- skaper Kommunikation av resultat	Bedömning Inom området kunskapsuppföljning och kommunikation av resultat måste insatser göras avseende: <i>Uppföljning av elevers kunskaper</i> Enligt läroplanen ska lärarna utvärdera varje elevs kunskapsutveckling utifrån kursplanernas mål. Kunskapsutvecklingen ska följas upp i samtliga ämnen. Skolan ska också systematiskt följa upp och analysera de samlade kunskapsresultaten. Med stöd av kunskapsuppföljningen ska individanpassning av undervisningen göras. Fjällängsskolan gör viss uppföljning i svenska, engelska och matematik men måste mer systematiskt dokumentera, analysera och följa upp elevers kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Dessutom bör skolan arbeta för att i högre utsträckning involvera eleverna för att utveckla deras förmåga att själva bedöma sina resultat.
--	---

1.5 Bedömning och betygssättning

Inspektionen bedömer här Allsidig och kvalitetssäkrad bedömning	Bedömning Inom området bedömning och betygssättning finns behov av insatser avseende: Allsidig och kvalitetssäkrad bedömning Enligt läroplanen ska lärarna göra en allsidig bedömning av elevernas kunskaper samt samverka och göra jämförelser såväl inom skolan som med andra skolor. Fjällängsskolan har avsatt tid för diskussioner varje vecka i så kallade lärmöten, men det är ändå inspektörernas bedömning att lärarna i högre grad bör diskutera och samverka kring grunderna för utvärdering och bedömning. Skolan bör i högre grad arbeta för att skapa forum för diskussion och samverkan kring grunderna för utvärdering och bedömning.
---	--

Normer och värden

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att hos eleverna utveckla normer och värden i enlighet med styrdokumentet för vårt skolväsende.

Enligt skollagen ska utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskanande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna ska utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna ska också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden och eleverna ska kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inspektionen bedömer här Studiemiljö och arbetsro Värdegrundsarbetet Ordningsregler Likabehandlingsplan	Bedömning Skolans arbete när det gäller normer och värden fungerar väl. Insatser bör dock vidtas avseende: Likabehandlingsplan Enligt förordningen ska huvudmannen för verksamheten eller den huvudmannen utser se till att det finns en likabehandlingsplan för varje enskild verksamhet. Skolan har en utarbetad likabehandlingsplan. Den saknar dock skrivningar kring vissa viktiga aspekter, såsom exempelvis en kartläggning av verksamhetens behov som utgångspunkt för planerade åtgärder under det kommande året. Inspektörerna bedömer att förbättringsinsatser bör vidtas avseende detta.
--	--

Ledning och kvalitetsarbete

Inom detta granskningsområde behandlas verksamhetens ledning och personal och om kommunen och skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur kommunens och skolans uppföljningssystem fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inspektionen bedömer här Personalens utbildning Personalens insikter i de föreskrifter som styr utbildningen Personalens kompetensutveckling.	Bedömning Fjällängsskolan svarar mot författningarnas krav, men inspektörerna bedömer att behov av insatser finns avseende: Personalens kompetensutveckling Rektorn har ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter. På Fjällängsskolan bör man i högre grad arbeta för att skapa forum för diskussion och samverkan kring grunderna för utvärdering och bedömning.
---	---

3.2 Rektors ansvar

Inspektionen bedömer här Rektors förtrogenhet Rektors ansvar för verksamhetens utveckling mot de nationella målen Rektors beslutsfattande	Bedömning Skolan svarar mot författningarnas krav.
---	--

3.3 Tillgång till utbildning

Inspektionen bedömer här Skolplikt och tillgång till utbildningsplats Undervisningstid Valmöjligheter Studie - och yrkesorientering Lokaler och läromedel Avgiftsfri utbildning	Bedömning Skolan svarar mot författningarnas krav, förutom avseende: <i>Tillgång till utbildningsplats</i> Kursplanerna anger mål att uppnå för årskurs 5 i alla ämnen. På Fjällängsskolan tycker man sig inte kunna tillgodose behovet av lämpliga lokaler för undervisning i ämnet hem- och konsumentkunskap. Eleverna ges därför inte möjlighet att nå målen för ämnet hem- och konsumentkunskap för årskurs 5. Inspektionen visar att skolan inte lever upp till kravet att ge eleverna förutsättningar att nå målen för årskurs 5 i ämnet hem- och konsumentkunskap. <i>Avgiftsfri utbildning</i> Enligt skollagen ska utbildningen i grundskolan vara avgiftsfri för eleverna. Fjällängsskolan tar ut avgifter för deltagande i friluftsdagar och liknande, vilket inte är förenligt med kravet på en avgiftsfri skola. <i>Undervisningstid</i> Utbildningstidens omfattning i grundskolan ska uppgå till sammanlagt 6 665 timmar. Fjällängsskolan bör samordna sin timplan med mottagande 6–9-skolor för att försäkra sig om att eleverna får ut sin garanterade undervisningstid.
---	--

3.4 Kvalitetsarbete

Inspektionen bedömer här Systematiskt kvalitetsarbete Kvalitetsredovisning	Bedömning Behov av insatser finns avseende: Systematiskt kvalitetsarbete För genomförandet av de fastställda målen för utbildningen ska det enligt grundskoleförordningen finnas en arbetsplan. Den ska utarbetas under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare och den ska kontinuerligt följas upp och utvärderas. Fjällängsskolans arbetsplan bör förtydligas och i högre grad användas som styrande för verksamheten. Dessutom bör den tydligare kopplas till de nationella målen. Enligt läroplan för grundskolan krävs att undervisningsmålen ständigt prövas, att resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever. Fjällängsskolan bör förbättra sin systematiska uppföljning och analys av de samlade kunskapsresultaten och låta den analysen ligga till grund för förbättringar av verksamheten. Kvalitetsredovisning Varje skola ska varje år upprätta en kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. I denna ska verksamhetens förutsättningar, arbetet i verksamheten och utbildnings måluppfyllelse redovisas. Fjällängsskolan har en kvalitetsredovisning som utvärderar verksamheten mot egna prioriterade mål och utvecklingsområden, men också mot barn- och utbildningsnämndens prioriterade mål. Skolan måste dock se till att kvalitetsredovisningen tydligare kopplas till de nationella målen samt att de slutsatser som dras i kvalitetsredovisningen får ligga till grund för en årlig revidering av skolans arbetsplan. Skolan bör också arbeta för att kvalitetsredovisningen blir ett levande dokument bland skolans intressenter.
--	--

Datum Ort
2007-09-27 Umeå

Agnetha Burström
Pia-Lotta Sahlström